

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 5 K, za pol leta 2.50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 5.50 K, za Ameriko 6.50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila : : sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Franjo Neubauer:

Odpusti, Marija!

Odpusti! — Pozabil sem nate, ko padale rože so vele. A sredi prirode bogate še misli so spet zacvetele; žarijo kot nagel rudeč, zasajam si več jih in več. In kedar bo polna gredica, vsa milostna nánjo poglej! Takrat mi odpusti, Kraljica, da rasle so druge na njej, da nisem zasajal jih Tebi edini, zalival v radosti, gojil v bolečini! Marija, zakaj, ah, zakaj uvene mi tolikrat maj?! In burja zabrije tuleča in vije ubogi mi vrt. Cvetice izruje in kar jih pusti, se jim cvetje osuje in kras je zatrt! Odpusti in sama cvetice si góji, da vsi bodo cveti le Tvoji, le Tvoji! Saj v rože, ki Ti jih, Marija, sadiš, zastonj se zaganja najbésnejši piš. Te cvetke na veke cvetó in duhtijo za ljubljeno svojo kraljico, Marijo!

Mirovna odredba papeža Benedikta XV.

Sv. Oče je izdal sledečo novo mirovno odredbo:

„Kmalu se bo končalo četrto leto, odkar smo prevzeli, kmalu potem, ko se je pričela evropska svetovna vojska, v strahu breme papeštva. Ves ta čas so se množile trajno strahote vojske, namesto da bi ponehavale. Trpljenja našega očetovskega srca v očigled strašnega zla, ki se je pričelo, niso prenehala niti trenutek.

Čutili nismo dejansko v tragičnih posledicah dogodkov ne le bolesti celega sveta, tako da moremo reči s sv. Pavlom: „Quis infirmatur et ego non infirmamur? Quis scandalisatur et ego non uron?“, marveč nismo opustili istočasno ničesar, kar je bilo le mogoče storiti in smo tako ubogali, kar zahteva od nas naša apostolska dolžnost, kakor tudi krščanska karitas.

Naš položaj je zdaj popolnoma podoban položaju kralja Jozafata, ko je zaklical v veliki stiski: „Gospod Bog naših očetov, ti si Bog nebes in Gospod vseh kraljestev in vseh narodov. Sila in moč sta v tvojih rokah, nihče se ti ne more ustavljati. V naši stiski povzdignemo naš glas k tebi. Ti nas boš uslišal in nas rešil. O Bog, ti si naše zadnje pribežališče! Izročamo se zato božji roki, ki vodi srca ljudi in potek dogodkov. Le od njega pričakujemo konca strašne šibe. Povrnili bo svoj mir razteptani zemlji in ponovil med ljudmi gospodstvo ljubezni in pravičnosti.“

Najprej in pred vsem pa moramo potolažiti jezo Boga, katerega je razžalila velika popačenost in toliko napak. Ponižna in goreča molitev bo učinkovala v teh okolnostih veliko, če se bo opravljala vstrajno in z zaupanjem, a sveta daritev maše še bolj učinkuje, da si naklonimo božjo milost, ker prinaša nebeškemu očetu tistemu kot žrtev, ki je žrtvoval samega sebe, da odreši vse in ki je živel le za to, da je nastopil za nas.

Cerkvi gre dobra pravica, da predpisuje vsem dušnim pastirjem, naj darujejo mašo v gotovih dneh za potreščine krščanskega ljudstva. V teh posebnih dneh hoče Cerkev, mati usmiljenja, klicati božje usmiljenje za stiske svojih otrok. Kar je pa zdaj potrebnejšega, kakor da pričetna narodom zopet vladati mir in resnično bratstvo? Zelo važno se nam zdi zato, da naprosimo vse duhovnike, naj istočasno z nami praznujejo mašo na slovesen način. S tem Motu proprijem zato ukazujemo, naj 29. junija, na praznik sv. Petra in Pavla, zaščitnikov krščanstva, vsi duhovniki darujejo mašo za narod in naj slave sv. žrtev

z označenim namenom. Vsi duhovniki regularnega in sekularnega klera naj znajo, da store nekaj, kar nam je zelo všeč, če ta dan pri darovanju sv. žrtve združijo svoje namene z našimi. Katoliško svečeništvo celega sveta bo darovalo s papežem na vseh oltarjih celega sveta v slogi žrtev sprave in ljubezni in bo delalo silo božjemu sreću. Okrepilo se bo s tem naše upanje, da vidim izpolnitev želje Davidove, ki je tudi želja in hrepenenje narodov: Iustitia et pax osculatae sunt.“

Shod na Rakovniku.

Na binkoštni pondeljek se je zbrala pod svetlim majskega solncem, solncem novega pomladnega življenja, tisočglava množica. Prihitela je peš, z vlaki in na okrašenih vozovih, na katerih so plapolale trobojnice.

Shod je otvoril šentjanški župnik Ludvik Bajec, ki je navdušeno govoril o našem narodnem idealu, o Jugoslaviji. Predsednikom je bil izvoljen poslanec in župnik Janez Hladnik, podpredsednikom posestnik in gostilničar Zupančič. Na odru in okoli njega in pod njim so cvetele pomladne rože, odete v divni kras narodnih oblek: naše žene in dekleta.

Nastopili so govorniki: Dr. Korošec, dr. Ribar in urednik Smodej. Dolge ure je množica poslušala in pritrjevala govornikom, ki so vsi izražali eno misel: „Dovolj je suženjstva! Mi hočemo biti svoji, svobodni gospodarji v jugoslovanski državi pod slavno vladarsko hišo Habsburško.“

Razun oficijelnih govornikov se je oglasil še župnik in pisatelj Finžgar. Govoril je tudi zastopnik socijalistov, ki je povdarjal, da za srečo sveta ni potrebna vojska, temveč medsebojna ljubezen.

Po vsakem govoru so zapele pevke in pevci in godba iz Višnjegore je opetovano zaigrala naše narodne himne.

Po oficijelnem delu se je razvila zabava, pri kateri so govorili še različni govorniki in so se pele lepe naše pesmi.

Mirno in zrelega in zavednega ljudstva dostojno se je vršil in končal veličastni shod.

Ogromna udeležba in živahno pritrjevanje pa je pričalo: Za poslanci, zbranimi v jugoslovanskem klubu, stoji vse ljudstvo!

Dogodki pretečenega tedna.

Dne 12. t. m. sta se v nemškem glavnem stanu sestala cesar Karol in cesar Viljem. O tej priliki se je obnovila in poglobila zveza z Nemčijo. — Dne 16. maja sta cesar Karol in cesarica Zita odpotovala v Sofijo, da obiščeta bolgarskega kralja, odtam pa v Carigrad na obisk turškega sultana. — V Pragi so se pretekli teden ob priliki 50 letnice Narodnega divadla vršile velike slavnosti. K slavnostim je odpotovalo tudi lepo število Jugoslovancev. — Vlada doslej še ni izdala naredb glede razdelitve Češke v okrožna glavarstva. — Hrvatski sabor se je zopet sestel. Frankovci so predlagali Mažarom, naj mažarska vlada razpusti sabor in nastavi komisarija. Ta predlog sta podpisala dr. Frank in dr. Horvat. Original je pokazal v hrvatskem saboru sam ban. — Binkoštni teden se je izvedla politična organizacija Slov. Ljud. Stranke v Ljubljani. — Ministrski predsednik Seidler je povabil načelnika Češkega svaza Staneka in podnačelnika Tusarja na pogovor. Imenovana sta odgovorila z dopisom, v katerem sta izjavila, da se pogovorov nočeta udeležiti. — Nemški „Volkstag“ v Mariboru, za katerega so Nemci tako zelo agitirali, je izpadel razmeroma precej klaverno. — Dunajski občinski svet se je izrekel proti jugoslovanskim zahtevam. — Ruski listi so poročali, da namerava Turčija anektirati Krim. Ukrajinci so vsled tega zelo razburjeni. — Dunajski Jugoslovani so 13. t. m. najslavesnejši proslavili spomin velikega hrvatskega pesnika in glasnika jugoslovanskega edinstva Petra Preradovića. — Radi

Črnomaljski gospodje.

(Donesek k zgodovini Bele Krajine.)

Leopold Podlogar. (Dalje. 5.)

Sredi 15. stoletja so se proslavili trije Črnomaljski: Jurij, Gašper in Elizabeta.

Jurij je imel okoli Logatca Fužine (1438), bil deželni upravitelj (1449—1451), pozneje je postal glavar v Postojni in na Krasu (Istra). Njegov brat Gašper je bil prvi c. oskrbnik v Smledniku, ko je po zavratni smrti zadnjega Celjana (1456) pripadla bogata Celjska dedščina Habsburški hiši. V bojih s Celjani sta stala oba brata na strani Friderikovi in prejela kot plačilo eden graščino v Postojni, drugi v Smledniku. Zgodilo se je to l. 1460., ko je cesar nagradil zveste plemiče z različnimi privilegiji in jim podelil častne službe.

Oba sta podpirala cesarja v boju zoper brata Albrehta VI. in uporne Dunajčane l. 1462. Ko je bil cesar oblegan v upornem Dunaju, sta prihitala na pomoč poleg drugih kranjskih plemičev tudi Jurij in Gašper Črnomaljski. Njih imena so zabeležena na listini z dne 12. januarja 1463. S to

listino je podelil cesar bratoma iz Črnomlja dedno točarstvo.

Cesar Friderik je šel leta 1436. kot vojvoda na daljno božjo pot v sveto deželo. To romanje ni bilo nič podobno nekdanjim križarskim pohodom. Z malim spremstvom se je miroljubni knez vkrcal v Trstu, da pobožno obišče svete kraje. Preko Benetk se je zopet vrnil v domovino. Med vitezi nahajamo Jurija Črnomaljskega, Jurija Apfaltrerja in Ivano Sauraua s Kozjeka. Omenjen je ta Jurij poleg Petra, Martina in Krištofa Črnomaljskega v bojih Friderika za celjsko dedščino. Ravno ti boji so dali Frideriku povod, da je ustanovil ljubljansko škofijo.

Ko se je Friderik l. 1457. s svojim dvorom mudil v Celju, ga je hotel celjski vojskovodja Vitovec napasti in ujeti. Toda cesarju se je po noči v sanjah prikazal neki škof (je li bil celjski patron sveti Maksimilijan ali sv. Nikolaj, patron ljubljanskega mesta, tega ni mogel razločiti) in mu je nujno svetoval, naj se iz mesta umakne v Gornji Celjski grad. Proti svoji navadi je Friderik drugi večer prenočil v trdnem gradu, dočim je Vitovec zavzel

mesto in zajel ves cesarski dvor. Le Friderik je bil rešen. Iz hvaležnosti, da ga je Bog otel na tak čudovit način, je sklenil ustanoviti ljubljansko škofijo. Ustanovno listino je cesar izdal v Gradcu na praznik sv. Nikolaja, patrona nove škofijske cerkve, 6. decembra l. 1461., podpisano od mnogih škofov, opatov in svetnih veljakov. Originalna listina ni ohranjena, pač pa prepis v ljubljanskem kapiteljskem in škofijskem arhivu v potrdilni listini cesarja Maksimilijana in nadvojvoda Ferdinanda I. V tej listini je podpisan tudi Jurij Črnomaljski Georgius de Tschernömell, Capitaneus in Adelsberg et Carsis = glavar v Postojni in na Krasu.

Zadnjič se omenja Jurij leta 1466. Tega leta so sklenili Jurij in Gašper Črnomaljski in Andrej Hohenwart, glavar Metliški, pri Gradcu, na otoku Lahinje sezidati frančiškanski samostan.

Kako so prišli frančiškani v Belo Krajino? Splošno se misli, da so bili ubežali pred Turki iz Bosne najprvo na Hrvaško; ko pa tudi tam niso bili varni, na Kranjsko in sicer najprvo v Belo Krajino. To mnenje bi držalo, ko bi se bili naselili na Kranjskem

v večji množini in na več krajih. Zgodovinarji nam vedo povedati samo na družini, ki se je naselila v samostan na otoku, ki je nosil ime „Samostan Matere božje na otoku pri Metliki — Monasterium s. Mariae ad insulam prope Metlicam“. Stal je na onem mestu, kjer stoji sedaj podružnica podzemeljske župnije poleg Gradca „Žalostna Mati božja v klostru“. Je li tudi vulgo priimek, ki ga nosi neka tamošnja hiša od frančiškanskega predstojnika, gvardijana, ni gotovo. Gvardijani so se imenovali tudi načelniki taborske straže in pri gradu Gradac je bil tabor.

Bolj verjetna, kakor trditev, da so bili belokranjski frančiškani bosanski, oziroma hrvaški beguni, je trditev Richterjeva, ki pravi, da so imele brambne posadke ob Kulpi svoje lastne vojaške kurate in sicer frančiškane, ki so se dobro obnašali. Ker je bil Metliški glavar vrhovni nadzornik obmejnih, obkulpinih brambovcov, je sklenil zgraditi zanje skupno iztečišče, skupni dom, namreč samostan. Podpirala sta ga premožna in veljavna črnomaljska plemiča Jurij in Gašper. Samostan se je pozidal, za dotacijo so preskrbeli imenovani trije

slabe prehrane je te dni stavkalo v Gradcu in okolici 12.000 delavcev. Tudi v Pulju so delavci stavkali. Stavke so končane. — Na bojiščih pretekli teden ni bilo posebno važnih dogodkov. Italijani so na Monte Cornu z močnim napadom zasedli neko malo postojanko. Sicer so se vršili le pozvedovalni boji, posebno v zraku. Nemški cesar je v svojem govoru v Achenu izjavil, da gre na zahodu dobro, vendar pa je treba potrpljenja.

Janez Evangelist Krek.

K obletnici deklaracije 30. majnika 1917.

Še nedavno smo se čutili majhne, malodušne, vajene nositi jarem; čutili smo se brez moči, kajti grozna svetovna vojna je bila pokosila cvet in moč našega naroda, može in mladeniče in jih vrgla v mrtvo, s krvjo napojeno zemljo; obupno smo iztegali roke proti nebu in omagujoč tarnali, — toda glej! V najbridkejših urah, ki jih je doživel naš bridkosti vajeni narod je vstal iz njega samega mož, ga dvignil iz malodušnosti in iz obupa in mu prižgal upanje na rešitev, vsadil trdno vero v novo srečno bodočnost in mu vcepil poln slovenski narodni ponos.

Prav Dolenjska nam je dala tega moža, vsi poznamo njegovo odlično ime! Kakor nova zvezda vodnica je zasijala njegova rodoljubna delavnost, oprta na velikega duha in ognjevito besedo.

V neizmerno bol vsemu narodu se je svetla zvezda iznenadoma utrnila. V prežgodnji grob je legel on, naš voditelj!

Ampak ostala je rešilna in vodilna misel, ki jo je dal nanovo prerojenemu narodu. Izgovorjena je bila jasno in odkrito na visoki govorniški tribuni na Dunaju, da je zazvenela daleč na okoli po vsej državi in izven nje. V naši ožji domovini pa je šla kakor kresni ogenj od vrha do vrha in mahoma je bila vsa slovenska zemlja prošinjena novega življenja.

V spomin in proslavo tega ženjalnega moža se vršijo povsod po Slovenskem slavnostne prireditve, ki se jih navdušeni udeležujejo vsi sloji našega naroda. Tudi mi ga hočemo hvaležno proslaviti.

Janez Ev. Krek je bil kakor navadno izredno nadarjeni ljudje neumorno delaven. Njegovih ožjih znancev soglasna sodba zagotavlja, da je prav preobilo delo brez počitka strlo njegovo krepko postavo, ko je bil komaj dovršil 50. leto svojega življenja.

Njegovo življensko delo leži sveže pred nami. Bil je umen znanstvenik socijolog, bil je uspešen organizator,

bil je mnogostransko proizvajajoč pisatelj in ognjevit govornik, bil je pobujajoč politik, bil je genij in voditelj slovenskega naroda.

Kot znanstvenik-socijolog je svoje temeljne nazore uredil po modernih načelih. Še zdaj je dovolj državnikov in učenih juristov, ki se držijo staroveških in srednjeveških nazorov o tem, kako nam je pojmiti državo. Njim je država skupina ljudij ali narodov združenih pod gospostvom vladarja, ki skrbi potom svojega uradništva za potrebni red. V novejšem času pa je od velike francoske revolucije sem vzrastlo vse drugačno nazorovanje o bistvu države. Po novodobnih nazorih je država združitev ljudij, ki so se sestali, da si skupno ustvarijo in skupno pospešujejo skupno blaginjo. Naravno je, da se najvišja načela v skrbi za blaginjo države združujejo v umu in srcu močnega in modrega vladarja. Toda vse, kar državljanom množi blagostanje, gospodarsko in kulturno, vse to naj imajo državljani v svojih rokah, oni sami naj odločajo o svoji usodi. Temelj državi je torej socialnost, solidarno združeno delo državljanov.

Teh nazorov je bil tudi Krek. Pripovedoval jih ni le v besedah, nego izvajal jih je tudi dejanski. Poleg modrega uma je imel plemenit čut, poleg bistre glave toplo srce za svoj ljubljani narod in vedel je, da kar moč posameznika ne zmore, to se da doseči z združenimi močmi. Zatorej je Krek svoja socialna načela izvajal z združništvom. Hotel je pomagati gospodarsko šibkejšim slojem v konsumnih društvih in po hranilnicah. Združeval je delavce in kmete v sklenjene vrste, da si pomorejo gospodarsko. Skrbel je pa tudi za njih duševno izobrazbo, ker je vedel, da duševna moč daje človeku veljavo in mu odpira vire za blagostanje. Vse to njegovo gospodarsko in izobraževalno delo je bilo prožeto narodnega duha. Gibalo se je vseskozi v demokratični smeri in odvrčalo od kapitalizma. Na tem polju svoje delavnosti je storil Krek mnogo dobrega, marsikomu je pomagal. Z lapidarnimi besedami ga slavi Oton Zupančič: „Mož preprost in dober kakor vsakdanji kruh; genij, ne za luksuz nego za potrebo, genij širokih mas“.

Kot katoliški duhovnik je Krek dal svojemu socialnemu delu versko podlago. Stal je sicer po svojem močnem umu v marsičem nad stranko, kateri se je prišteval, vendar se ni mogel njenemu vplivu povsem odtegniti. Svojo individualnost pa si je ohranil celo v tem, da je smatral za primerno, če se delokroga cerkve in države ločita.

ustanovniki, katerih vsak je dal 400 goldinarjev. Žal, da je bila samostanu odmerjena le kratka doba obstoja.

Od leta 1408. oziroma 1411. Turka menda do l. 1469. ni bilo v Belo Krajino in bi jih skoraj gotovo tudi to leto ne bilo, da bi se ne bil vnel malo prej bratomoren boj med dvema hrvaškima plemenitašema, med Krupom in knezom Frankopanom. Ti slednji so bili močnejši in si s premočjo delali pravico na škodo Krupskih. Krupi so poklicali na pomoč Turke. Cesar je uvidel, da preti nevarnost sosednji Kranjski. Naročil je, naj se nastavi ob meji ogleduhi in pošiljajo po Hrvaškem, na mejo pa naj se spravi kolikor mogoče orožja. Po deželi se je pobiral turški davek in papež Pavel II. (1464.—1471.) je na cesarjevo prošnjo razpisal 2. majnika 1468. odpustke za vse one, ki se na slovenski meji bojujejo zoper Turka v obrambo metliške grofije.

Cesar se je vse balo, se je zgodilo. Koncem meseca maja leta 1469. je vdrl turški paša Ezebeg z armado 20.000 mož preko Kulpe v Belo Krajino. Požgali so po svoji navadi vse, kar so mogli, tudi

franciškanski samostan. Ravno dobro ustanovljena frančiškanska družina je uvidela, da ji v Beli Krajini ne bo obstanka. Poskusili so, poiskati si varen kraj onstran Gorjancev. Izbrali so si močno utrjeno Novo Mesto. Novomeščani so jih sprejeli z odprtimi rokami. Dasi je mesto uživalo že od leta 1365. mestne pravice, ni imelo še svojega duhovnika, ne svoje duhovnije. Spadali so pod mirnopoško župnijo. Službo božjo so opravljali v skromni kapelici sv. Lenarta, ki je stala na kraju sedanje frančiškanske cerkve. Stanovati so morali v zasebni hiši, kar je bilo zanje mučno. Metliški glavar Andrej pl. Hohenwart se je obrnil s prošnjo na cesarja Friderika, naj jim izposluje, da dobe svojo cerkev in samostan. Cesar je naročil ferentinskemu škofu Andreju, ki je bil generalni vikarij očaka Marka Barbo (1467.—1490.), naj ugotovi prošnji glavarja in poskrbi za frančiškane. Škof se je zanje urno pobrigal. L. 1469. 31. oktobra je naročil Kostanjeviškemu opatu Tilnu (Egidij, Gilgen 1467.—1475.), naj jim da v last staro cerkev sv. Lenarta in jih na vse načine podpira, da si brž ko mogoče zgradijo samostan.

Poleg tega, da je dr. Krek vršil ogromno dela kot socijalni organizator, je bil v prostih urah kakor za razvedrilo delaven kot pesnik, in sicer lirski, pripovedni in dramatski pesnik in tudi kot večak v bogoslovju in v modroslovju in spreten časnikar. Vse, kar je napisal, je jasno zasnovano, ima jedrnat vsebino, polno izvirnih misli in je povedano v samorasli slovenski obliki. Objektivna sodba vse to rada prizna, četudi se napredno mišljenje ne strinja povsem s cerkveno ideološko podlago.

Spričo svojih izrednih narodno-gospodarskih sposobnosti je bil Krek od svoje stranke izvoljen za državnega poslanca. Iskrena ljubezen do svojega nadarjenega, pa zapostavljenega in zatiranega naroda je napotila Kreka, da je sprejel tudi politično delo. V tem častnem poslu se je pokazala vsa veličina njegovega duha. S svojim čistim zračajem, obširnim znanjem, orjaško voljo in neutrudljivim delom se je v državnem zboru kmalu toliko uveljavil, da je strnil svoje tovariše v mogočno skupino, v jugoslovanski klub. Globok čustven vpogled v zgodovino Slovencev in njih politični položaj v sedanji, tako zvani ustavni dobi, mu je nadalje pokazal cilje in pota, ki jih naj hodi kot slov. državnozborni poslanec. (Konec prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Cerkelj pri Krškem in iz Čateža ob Savi. Raznoterosti. V 5. številki letošnjih „Dol. Novic“ smo čitali potresne razmere pri nas in na Čatežu. Povedano je bilo, kako je izpremenjeno v naši popravljene cerkvi. Marsikaj smo takrat pogrešali. V tem času pa, kar smo se zadnjič oglašili, je postalo v naši lepi cerkvi še lepše. Na stranskih oltarjih stoje zopet lepo prenovljene sohe svetnikov; podobe svetega križevega pota više na stenah; nad prižnico stoji zopet angelj s trobento in tudi odri so izginili izpod kora. Na novo pa imamo pri velikem oltarju obešeni dve prelepi podobi presv. Srca Jezusovega in pa presladkega Srca Marijinega.

Na dan sv. Jurija so prevzvišeni g. škof dr. Anton Bonaventura Jeglič pri nas birmovali. Ta dan, oziroma že dan preje, je oblekla naša župnija slavnostno oblačilo, da dostojno sprejme visokega gosta. Dne 23. aprila so se škof pripeljali okoli polu 5. ure popoldne iz Velike Doline. V Krški vasi, kjer se začne naša župnija, so pričakovali verniki z g. župnikom knezoškofa. Na slavaloku je bil napis: „Naš prvobojevnik za časno in večno pravdo, pozdravljen!“

Iz Krške vasi so se odpeljali dalje proti Cerkljam. Povsod so jih pozdravljali slavaloki s primernimi napisi: Na Borštu, v Račji vasi, v Župeči vasi in končno Cerklje. Cerkljani niso pozabili svoje lepe stare navade izkazati se udane svojemu prevzvišenemu pastirju. Raz mnogih hiš so vihrale zastave; postavljenih je bilo tudi več slavalokov. Najprej je škofa pozdravila šolska mladina z učiteljstvom. Šola je bila lepo okrašena, pred šolo slavalok. Drug slavalok je bil pri trgovini g. M. Pleterski, tretji pri trgovini g. Račiča; nato je bilo v primerni razdalji še par slavalokov in pred cerkvijo eden. Cerkev je bila lepo ozaljšana. Tudi pri župnišču je bil slavalok in vrata okrašena z zelenjem.

Da naše ljudstvo ve ceniti našo Jugoslavijo in pa, da je vdano nje prvobojevniku, priča zopet napis na slavaloku blizu Račičeve trgovine: „Pozdravljen naš vladika, Jugoslavije Vi dika!“

Na Jurijevo je bila cerkev polna vernikov, saj je bil za celo župnijo praznik, velik dan! Po sv. maši so nas premilostni vladika v svojem vzvišenem nadpastirskem govoru potrdili v resnicah sv. vere, nas potolažili v teh težkih časih. Po pridigi so delili zakrament sv. birme.

Popoldne so se naš knezoškof odpeljali zopet od nas, dalje vršiti svoje apostolsko delo v sv. Križ. Ob slovesu so naša srca objemale misli hvaležnosti in udanosti. Kličemo prevzvišenemu nadpastirju iz dna srca: „Bog Vam poplačaj stotero ves Vaš trud! On naj Vas varuje in blagoslavlja pri vsem Vašem delu, ter Vas naj po Marijini priprošnji ohrani do skrajnih mej življenja!“

Za dekana leskovške dekanije so g. knezoškof imenovali našega preč. g. duh. svetnika in župnika Antona Gabriča. Za našo župnijo prezastuznemu gospodu želimo obilo blagoslova iz nebes!

Novo življenje je zavladalo po birni v naši župniji. Zopet nam pri službi božji prepevajo naši priljubljeni toliko pogrešani „stari“ pevci. Tudi orgle so se oglašile, da bi le kaj dolgo donele v čast božjo, zakaj bojimo se za nje in za prijaznega gospoda, ki nam je začel nadomestovati organista.

God farnege patrona sv. Marka smo praznovali z običajno slovesnostjo. Na Markovo nedeljo pa smo imeli pri pozni službi božji slovesno sv. mašo z asistenco, ki jo je opravil na dopustu se nahajajoči vojni kurat č. gospod Baznik iz Pirošice.

Smrtna kosa je zopet posegla v družino organistovo na Čatežu. Kakor so sporočili iz Dunaja g. Mraku v Kranjsko goro, je umrl v Rusiji njegov sin g. Fran Mrak, organist na Čatežu. Oče je pisal sinahi na Čatež, ki je bila že dolgo v skrbeh za svojega moža, saj se ni že nad leto dni oglašil. Potrta gospa organistova, ki je o novem letu izgubila dragega očeta, je poglobljena v še hujšo žalost. Sicer je popis za g. Frana Mraka malo pomanjkljiv od ruskega Rdečega križa, zato sosedje dvomijo o smrti g. Mraka. Dal Bog, da bi bil ta dvom resničen, da bi že skoraj posijal žarek veselja in sreče v srca težko prizadete družine organistove! Bog jih tolaži!

Umrli je na Čatežu občinski tajnik g. Stanič in sicer takorekoč nenadoma, saj je bolehal le nekaj dni. Večna luč mu naj sveti!

Zadnji čas sta bili na Čatežu dve poroki in sicer se je poročil domačin Grubič z Marijo Zadnik in pa neki četovodja iz Zaloga z Rezo Potokarjevo. Obilo sreče!

V Postojni se je poročil gosp. Josip Uršič, bivši kompanjon tvrčke Uršič & Lipej v Brežicah, sedaj lastnik letovišča „Grič“ z gdč. Jožo Jager, bivšo učiteljico na Čatežu. Na mnoga leta!

Čujte, čujte! Na željo in prošnjo Žejnčanov in pa Sobenjcev, naj bi se zidala nova župna cerkev v hribovski vasi Žejno, ne pa na Čatežu! Na kn.-šk. ordinarijat so poslali tozadevno prošnjo.

Iz dežele odrešencev (Italije). V par dopisih sem že sporočal o razmerah v kmetijstvu tu iz dežele odrešencev; danes par besedi o gnojščih in gnojnicah. Hleve imajo tu povsod obokane, tla (pôd) v kolikor sem jih še videl, so betonirana ali pa s kamenitimi pločami tlakovana. Vsak količkaj posestnik ima gnojnično jamo, ampak gnojšiča še nimajo povsod umno urejena, kakor bi mogla biti. Tu polagajo veliko važnost le na gnojnico, umetna gnojila le malo cenijo, češ, da so predraga.

Danes, 9. maja, ko poročam te vrstice, je že na dobro oskrbovanih travnikih trava, da jo že kosijo za sušiti, ker tu kosijo po trikrat na leto, ali samo na takih travnikih, ki so umno oskrbovani in gnojeni. Pripomnim pa, da tukaj, kjer se nahajam jaz, imamo mnogo nižjo temperaturo, kot pri nas na Dolenjskem, ker so krog in krog čez 2000 metrov visoke gore. Vsak posestnik, ako ima le dve kravi, ima svojo sirarno, pridela si vsak za-se domači sir, ki pa ne zaostaja nekateri prav nič za pristnim švicarskim ali holandskim emendolcem, ki se je v mirnih časih prodajal po naših trgovinah.

Ja, pa morda kateri poroče: Čemu pa so hodili Italijani v mirnem času k nam

v Avstrijo in v druge kraje s trebuhom za kruhom? — Počakaj prijatelj! — Ta dežela je jako obljubljena in zaradi tega pa tudi ne more preživeti vseh ljudi doma vkljub dobri oskrbi in rodovitnosti. Pri našem jesenskem prodiranju sem prišel v neko hišo, kjer je bilo pri obedu nič manj kot 33 oseb, večina otroci in ženske, ker moških je itak tudi malo doma, ampak vsi od ene in iste hiše; potem je lahko umljivo, da morajo tudi ven v svet. Dalo bi se še mnogo napisati o teh krajih, posebno o sadjarstvu in vrtnarstvu, ker tudi v tem nadkrijujejo nas Dolenjce.

Ko sem bil zadnjič na dopustu na Dolenjskem, bi bil rad dobil par razglednic s slovenskimi voščili, ali žal, da v nobeni trgovini jih niso imeli, pač pa nemške, kakor v pristnem Berlinu. Tako tudi dobivamo jaz, kakor tudi drugi moji tovariši, razglednice z voščili v tujem jeziku, ki so včasih take, da ne veš, ali bi se jezil, ali smejal. Zakaj vse to? Zakaj ne zahtevate razglednic s slovenskimi napisi? Premalo zavednosti, premalo izobrazbe.

Zatorej, Dolenjci, glejmo, da se prebudimo v tej svetovni šoli ter da po končani vojski in častnem miru začnemo boljše, zavedno, narodno življenje. Zopet in zopet v vsako gorsko kočjo naš domači list Dolenjske Novice. In kdor pa premore, seveda, lahko še kak drug politični in gospodarski list. Ker jaz, po štirih letih svetovne vojne, polnih izkušenj in prepričan, moram danes priznati, da le narod, politično in agrarno izobražen, bo kos vsem težnjam zdaj in po vojski. Št. Jernejčan.

20 letnica ljubljansk. knezoškofa.

Prezvzišeni gospod knezoškof dr. Anton Bon. Jeglič je obhajal v sredo dne 22. maja dvajseto obletnico svojega ustoličenja na ljubljansko škofijo. Zjutraj ob 7. uri je opravil v stolnici tiho zahvalno sveto mašo. — Ljubljanska duhovščina se je zaradi tega zbrala 21. maja v knezoškofijski palači pod vodstvom stolnega kapitelja ter mu častila k blagoslovljenemu 20 letnemu delovanju v ljubljanski škofiji. Stolni dekan Kolar je našteval velike zasluge in uspehe našega nadpastirja za cerkev in ljudstvo ter mu ob tej priliki izrazil udanost, hvaležnost in pokorščino. Presvetli je v ganljivem odgovoru vse uspehe pripisoval božji milosti; delo ni bilo brez križa, kakor je sploh vsakemu delu v duhu Kristusovem vtisnjen pečat križa. Delal bo s pomočjo božjo še nadalje v čast božjo, za blagor cerkve in ljudstva. —

Slovinci, bodimo ponosni in Bogu hvaležni, da imamo takega moža za svojega nadpastirja! Da, ponosni smo in hvaležni božji Previdnosti za takega škofa, katerega dvajsetletno veliko delovanje za cerkev in narod ni zmožno dostojno popisati nobeno pero. Prve besede, ki jih je izpregovoril presvetli vladika, ko je vstopal v Ljubljano, odeto s prvim pomladnim cvetjem in vihrajnimi zastavami, so bile: „Tukaj sem, med vami sem, ves vaš! Z vami se hočem veseliti, za vas trpeti, za vas, ako treba, tudi umreti. Boga prosim, naj blagoslovi naše skupno delo v probujo k. i. s. č. ž. življenja in v blagor našega dragega naroda.“

Tak je bil program našega presvetlega kneza, ko je prihajal v Slovenijo med nas. In danes po dvajsetih letih izpričuje ista Slovenija, da niso bile samo besede knežje, ampak da jim je sledilo tudi knežje delo, ki ga more preroditi pravično le Bog sam. Temu dejanju mora dati priznanje prijatelj in neprijatelj. Danes je knezoškof dr. Jeglič v srcu slehernega, ki ljubi svojo domovino, ki hoče dobro svojemu narodu.

Iz naših src se pa dvigajo k Bogu prisrčne molitve: Vsemogočni naj ohrani in obvaruje našega velikega apostola, našega ljubljenelega presvetlega knezoškofa g. dr. Antona Bon. Jegliča še mnogo let!

Domače in tuje novice.

Častnim občanom je imenovala mestna občina Kamnik presvitelega g. knezoškofa dr. Antona Bon. Jegliča povodom njegove dvajsetletnice vladikovanja radi zaslug za cerkev in narod.

Ekscelenca grof Attems, deželni predsednik, je došel pretečen teden na Dolenjsko. V četrtek 16. maja si je ogledal kmetijsko šolo na Grmu, katero je prav pohvalil v vsakem oziru. Popoldne pa je obiskal šolo in zavod č. gg. šolskih sester d. N. D. v Šmihelu, ter pohvalil njihovo uzorno in za šolsko mladino prekristno delovanje. Nato se je odpeljal v Prečno, si ogledal tam cerkev in šolo ter pohvalil lepi stavbi cerkve in šole; ob enem je obiskal preč. gosp. duh. svetnika Antona Šmidovnika. V petek 17. maja pa je grof Attems obiskal Žužemberk, kjer so ga prav slovesno sprejeli prečastita duhovščina, gosp. župan, gospodje uradniki, šolska mladina s učiteljstvom in več drugega občinstva. Posetil je jeklenega mašnika, veleč. gosp. dekana in kanonika M. Tavčarja. O vsem, kar je videl in slišal v Žužemberku, je prav laskavo izrazil svojo zadovoljnost. V soboto 18. maja pa je počastil s svojim obiskom ces. kr. okrajno glavarstvo v Novem mestu in mestno županstvo. Zvečer so se poslovili od visokega gosta na kolodvoru mil. g. prošt dr. Elbert, vladni svetnik g. baron Rechbach in župan g. Rosmann.

Došel je v Novomesto v sredo dne 22. maja general pehote ekscelenca Franc Kanik, nadzornik c. kr. žandarmerije za Avstrijo, da nadzoruje žendarm. postaje tukajšnjega okrožja.

Krekova slavnost v Novem mestu, ki jo je priredila Ženska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda na binškošni pondeljek v Narodnem domu s krasnim sporedom, se je izvršil v vsestransko zadovoljnost, v zabavnem in gmotnem oziru. Dvorana je bila natlačeno polna vdeležencev iz vseh slojev. Veliko in lepih slavnosti smo že imeli v Novem mestu, toda ta je daleč nadkrijevala vse prejšnje. Ker se mnogo občinstva ni moglo udeležiti umetniške prireditve, se bo na splošno zahtevo ponovila na Telovo. Natančnejše poročilo izborna uspele slavnosti bomo objavili ter strokovnjaško ocenili posamezne točke še-le po drugi uprizoritvi. Prvi del s patrijotičnim navdušenjem sprejetega govora na tem Krekovem večeru priobčujemo že danes na drugem mestu.

Krekova slavnost v Narodnem domu v Novem mestu se na splošno zahtevo ponovi na praznik presv. Rešnjega Telesa, dne 30. maja ob 5. uri popoldne kot ljudska slavnost, na kar opozarjamo ljudstvo iz okolice. Spored isti in cene vstopnicam iste, kakor pri prvi slavnosti. Sedeži se bodo prodajali v knjigarni Urb. Horvata in na večer koncerta pri blagajni. Slovenci, počastite spomin našega narodnega velikana Kreka na dan prve obletnice naše prepomembne jugoslovanske deklaracije!

Umrla je v Novem mestu 18. maja v novomeški ženski bolnici profesorjeva soproga, gospa Antonija Koštičič, stara 38 let. Veliko je trpela v dolgi boleznini ter mirno in Bogu vdano zaspala za večno, pokrepčana s sv. zakramenti. Uzorna soproga in blaga dobra mati zapuščala šest nepreskrbljenih otročičev. Bodi jej blag spomin!

Novomeška Slovenka je nabrala pri tukajšnjih rodoljubih 310 kron za gladojoče sirote padlih Jugoslovancev. Denar je odposlala „Prvoj hrvatskoj štedionici“ v Zagrebu, od koder se bodo vsi narodni darovi, zbrani na smrtni dan hrvatskih junakov Zrinskija in Frankopana — razposlali bednim otrokom, ki umirajo od gladu po Bosni, Hercegovini, Istri in Dalmaciji. — Rodoljubi, spominjajte se teh revežev! Kaj nam pomaga Jugoslavija, če bodo Jugoslovani preje gladu pomrli!

Iz davčne službe. Za davčne upravitelje so imenovani davčni oficijali: Ivan Stare, Tomaž Tavčar, Ivan Cirk, Alojzij Mazgon, Maks Ivanc, Štefan Praznik, Rudolf Weixler, Ivan Stupar, Franc Jenko, Rudolf Primec, Franc Preselj, Ludovik Kočar, Ivan Tomec, Jožef Golob in Rudolf Delhunja; za davč. oficijale davč. asistenti: Andrej Uderman, Dominik Dereani, Anton Prudič, Franc Schweiger, Ivan Cerkovnik, Ciril Pezdnič, Jožef Močan, Jožef Pivk, Jožef Gerschak, Viktor Jeruc, Franc Adamič in Karol Golia.

Na Urbanovo, v soboto 25. maja, bodo na Trški gori tri sv. maše. Prva se prične ob 7. uri. Vinogradniki, udeležite se jih in priporočite svoje vinograde varuhu vinskih gorc sv. Urbanu. — V slučaju deževnega vremena bo samo ena sv. maša ob sedmih.

Seja načelstva Slov. Ljud. Stranke. Ljubljana, 21. maja. — Pričetkom seje načelnik omenja pomenljivega dne 22. maja, odkar je dr. Anton Bonaventura Jeglič knezoškof ljubljanski. Ob splošnem pritrjevanju sklenejo člani načelstva, da Presvetlemu po dokončani seji korporativno čestitajo. — Nato so bila v razgovoru poročila o organizaciji Slov. Ljud. Stranke v Ljubljani in po deželi. V kratkem času se razpošlje pravilnik stranke v vsako občino, da se čimpreje sestavijo krajevni odbori, ki so v stranki najvažnejša organizacija. — Razgovor o političnem položaju je dognal, da se je z vladnim naznanilom o nemškem kurzu v državi le potrdilo to kot norma, ki je dejanski nasproti Slovincem že stotletja v veljavi. — Sloven. Lj. Stranka ostane zvesta svojim načelom, stoji neomajno na stališču majniške deklaracije, ki ji tudi najhujši sovražniki ne morejo odrekati zvestobe do cesarske hiše in lojalnosti do Avstrije. — Vršil se je razgovor o Narodnem svetu in so se dala načelstvu navodila za skupne razgovore. — Sprejeli so se tudi predlogi glede tesnejših stanovskih organizacij, za kmeta, obrtnika in delavca. — Po seji je načelstvo škofu čestitalo. Presvetli se je zahvalil in poudarjal važnost uveljavljanja krščanskih načel v javnosti, čemur naj služi S. L. S. v dobrobit slovenskega naroda.

Za slepe vojake so darovali: Marija Ulaga, Marg. Orehek in Ana Galavc iz Lohberga skupaj 10 K.; Neimenovan v Novem mestu 20 K. — Bog plačaj!

Potrebno seno za prihodnje leto. Vsak, kdor je primoran seno za svoje živali kupovati ali — če ga premalo pridela — dokupovati, naj se nemudoma obrne na deželno mesto za krmila v Ljubljani, oddelek za seno in slamo, in naj naznani število in vrsto živine, ki jo redi, in množino sena in slame, ki jo potrebuje in jo želi kupiti. To velja za vse posestnike konj, kakor tudi druge živine.

Zgubila se je zlata zapestnica z dvema obeskom; eden ima podobo sv. Gregorja, srček pa monogram L. M. Ker je zapestnica drag spominček na očeta, se vljudno prosi, naj ga vrne pošten najditelj proti nagradi v prodajalni J. Krajec nasl.

Slavnost v Pragi. Petdesetletnica Narodnega divadla v Pragi se je vršila na praznik češkega mučenca sv. Janeza Nepomuka 16. maja nad vse impozantno. Zastopani so bili odposlanci vseh avstrijskih Slovanov. Posebno v velikem številu je bilo navzočih Jugoslovancev pod vodstvom poslanca Pogačnika in župana Tavčarja. Med Jugoslovani je bilo veliko število odličnih dam in Hrvatov. Tudi Italijani so se udeležili češkega slavlja, 17 dam in gospodov. Ta zgodovinska svečanost naj daje tudi nam Slovincem pogum, da nadaljujemo z železno vztrajnostjo delo za narodni napredek.

Železnica Radgona-Novomesto. Odbor krajne železnice Pöllan-Kaindorf je izdal tozadevno posebno spomenico.

50 milijonov kron nas stane vsak dan vojska! Kaj vse bi se dalo napraviti za te grešne denarje v mirnem času!

Odpust najstarejših črnovojniških letnikov. Poučeni dunajski krogi napovedujejo, da bo izšel odlok o odpustu obeh najstarejših črnovojniških letnikov vsaki čas.

Znana „Johanca iz Vodice“ je bila pred kratkim aretirana v Celju. Delala je tudi tam nekaj časa svoje čudeže, ki so ji pa gotovo premalo dobička vrgli, ker se je morala baviti tudi s tatvinami. — Čudno, da oblast takšne pōdle osebe ne spravi za delj časa v luknjo. Zna pač zares delati „čudeže“.

Pošljite darove za slepe vojake!

Pravljica o Resnici.

V nebesih so imeli velikansko slovesnost, ne vem, kaj je že bilo, a to vem, da je bilo nekaj izvanrednega. Poleg ogromne neštete množice svetnikov in svetnic ter angeljev vseh deveterih korov prišle so k tej slavnosti vse čednosti in kreposti. Junaška Vera se je postavila poleg mogočne Ljubezni, ljubeznjiva Krotkost je stopala zraven tako malo poznane Hvaležnosti in tako dalje, kdo bi jih vedel vse naštet! A predno se je pričela slavnost, je eden nadangeljev še enkrat pregledoval, je li vse v redu. Ali ni bilo. Nekoga je manjkalo. Čudno, v nebesih da kdo zamudi? To se sme primeriti samo na zemlji kje, in še tam ni lepo, a v nebesih? Ne, kaj tacega se še ni pripetilo! „Kje je hčerka božja, Resnica?“ slednjič zakliče nadangelj. „Ako nje ni, ne smemo in ne moremo pričeti.“ Vse se spogleduje in gleda krog sebe, kje da je Resnica. Kar se zasliši droben, slab glasek. „Tukaj sem.“ Gredo za glasom in tam v kotu leži Resnica, pa, za božjo voljo, kakšna je! Umazana, raztrgana, raztepena, vsa v ranah in oteklinah. „Kaj se ti je zgodilo?“ povprašujejo sočutno. „Peljite me k Gospodu Bogu“, poprosi revica. — Skoro bi se je bil ustrašil Bog, ko jo privedejo prednj, smilila se mu je. — „Kaj vidim? Hčerka moja, Resnica, pa taka? Kaj nisem ukazal ljudem tam doli: „Ljubite Resnico, hčerko Božjo?“ „Vem, kako se ti je godilo, a povej, da tudi slišijo drugi.“ In Resnica uboga ter začne pripovedovati:

„Slabo se mi je godilo na zemlji, prav slabo. Kamorkoli sem prišla, povsod so me zapodili. Veliki gospodje in mogočnjaki sveta so se me grozovito bali, nihče jim ni smel govoriti, kakor sem ga jaz naučila, če ne je izgubil glavo ali pa vsaj službo. In če sem stopila pred-nje v še tako lepi obleki, rekli so, da sem grda, surova, neolikana, žaljiva, in zapodili so me, poklicali pa v svojo službo Laž. A tudi priprosti, nizki me niso marali; dejali so, da je prehuda sužnost, ako mene ubogajo, oni da hočejo biti prosti, in Laž jim je obetala prostost, in morala sem iti. A branila sem se, zato pa se mi je tako hudo godilo. Tisti, ki so se prilizovali mogotcem in oni, ki so pri ljudstvu iskali hvale in priznanja, so me zatajili, moje lepo obleko so mi vzeli po sili, v njo oblekli Laž, njeno oblačilo pa meni nadeli. In marsikdo ni vedel, pri čem je. Zaradi mene so ljudi morili na vse načine in jih vklepali v verige, in kmalu me nihče več ni hotel poznati in sprejeti. Tudi v postavah nisem imela dosti prostora, ker so tudi tu zlasti po nekaterih deželah mi zavijali vrat nekaterim izvoljenim na ljubo. Knjige in časopisi, ki so mene branili, ležé v prahu pozabljenosti, nihče jih ni maral. Umetnost tudi ne mara več za-me. Kadar so me zagovarjali pridigarji in me priporočali, so si ljudje ušesa tiščali in bežali pred menoj. Samo otroci so me še nekoliko cenili zaradi nedolžnega srca. Da, prišlo je tako daleč, da sem smela biti le še v družbi pijancev, tam me niso preganjali. A tu vendar za-me ni dostojen prostor, in zato sem prišla v nebesa nazaj, a tam pri vratih v kotu sem omagala. To je moja povest.“

In od tedaj pride Resnica le po redko iz nebes na svetli dan. Redka je in skoro

nepoznana. Šopirijo se pa Laž, Zmota, Zapeljivost in Hinavščina, Slepništvo, Ouderštvo, Roparstvo in Sovraštvo. Bujno poganja njih pogubno seme in njih veter je udušil že vso srečo narodov, Poštenost in Blagostanje. Dal Bog, da bi kmalu nastopila zopet Resnica s sv. Duhom, združena s Srčnostjo in s krščansko Previdnostjo in Modrostjo!

Kako si varujemo dragocene oči?

1. Ne piši in ne čitaj nikdar v mraku! Ne opravljaj tudi drobnih ročnih del na večer ob dvojni luči, umetni in navadni. To utruja oči in škoduje vidu.

2. Če pišeš, naj ti prihaja luč od leve strani. Solnčni žarki pa nikdar ne smejo padati na pisalno mizo in tvoje delo.

3. Ne zagrinjaj svetilke s temnim senčnikom. Postavi raje luč pol metra pred sebe na levo stran. Škodljivo za oči je brati, če luč trepeče, ali med vožnjo in pri ležanju.

4. Pri branju nasloni hrbet in drži knjigo na mizi, da znaša razdalja med teboj in pisavo najmanj 35 centimetrov. Če držiš knjigo preblizu, škoduje očem ravnotako, kakor če jo predaleč.

5. Pri pisanju ne naslanjaj prsi ob mizo in nagni glavo le malo naprej.

6. Če čutiš, da so oči utrujene, prekini nekoliko in glej medtem v daljavo, najbolje v modro nebo ali na zeleno trato, gozd ali zeleno polje. Čutil boš, da to očem dobro dene.

7. Po hudi boleznici prizanašaj očem vsaj več tednov. Premnogi, ki si hočejo po hudi boleznici preganjati dolgi čas, si pokvarijo oči.

8. Če ti pride prah ali kaj drugega v oko, ne drgaj si oči, k večjemu potegni s prstom rahlo preko očesa od senc proti nosu.

9. Če te vid zapuša ali očesa obolé, pojdi k zdravniku za očesne bolezni. Samo zdravnik naj odloči, ali potrebuješ naočnike in ali trajno, ali pa samo pri branju in pisanju in kako številko da naj imajo.

10. Kdor veliko piše, naj piše s črnolom, kolikor mogoče. (Mir.)

Ob Soči.

(Fantazija.)

Bistra Soča! Kadar se spomnim na-te, me prevzamejo lepi spomini iz minulih dni. „Krasna si, brhka hči planin“, ti kličem s pesnikom, ki je ljubil tvoje modre valove, tvoje zelene bregove, ki se je tolikrat hrepeneče oziral po sinjih, v nebo kipečih gorah, kjer se začena tvoje življenje. Prevzamejo me spomini, srce zahrepeni močnejše in splul bi čez hribe in doline tja med ljudstvo, ki prebiva ob tebi, ki se koplje v tvojih srebrnih valovih, da mu je čisto in jasno obličje, da mu je čisto in lepo srce, kakor so čiste in lepe tvoje vode, peneče se ob sivih skalah.

Krasna si hči planin! Pozdravljam te od daleč, gledam te v duhu in lepe so moje misli, ki hité do tebe po gladki, beli cesti, kjer se ne more spodtakniti noga, kjer ne ovira prah mojih korakov. Dospel sem na vrh zelenega griča. Okoli in okoli mene drhti pomlad, lepa južna pomlad; vse se giblje in živi, iz zemlje silí življenje, življenje silí iz vzduha, zdi se, da je oživel celo kamenje in se ziblje in sveti. Od vseh strani se mi priklanja cvetje, ovija se mojih nog in se mi sladká, od vseh strani čujem glasove, ki pozdravljajo moj prihod.

Vzradostilo se je moje oko in splul je pogled tja doli po lepi planjavi, tja do veličastnih straž našega sveta, ki čuvajo slovenski rod in mu kličejo: Ostani trden, kakor so trdni naši sivi vrhuni, ki jih niso omajala stoletja! Lep je ta naš slovenski svet, lepa so srca slovenska, ki utripajo tod za narod svoj in za njegovo čast! Solnce sveti čez planjavo, od daleč blešče zvoniki iznad belih vasi, po vzduhu pri-

haja od nekod zvonjenje, iz gajev se slišijo znani glasovi, ki so slavili izgubljeno mladost, v solnčnih žarkih trepečejo valovi tvojih vodá, o Soča! Pokleknil bi vrh griča in sklonil bi se še nižje k tlom, da bi poljubil sveto zemljo, ki so jo ljubili naši pradedje, ki jim je bila prirasla k srcu, da so darovali za-njo svojo srčno kri. Poljubil bi jo in zaklical bi ji: „Ves sem tvoj, o mati moja, daj, da ostanem pri tebi ves čas, ki mi je še odmenjen, da živim in umrjem v tebi!“

Pesem o Sibiriji.

Zložil J. Žura, četovodja v ruskem vjetništvu.

(Ne pričujemo sicer radi takih in enakih pesmic, katerih je vojna rodila v izobilju. Naslednjo pesmico pričujemo izjemoma in iz spoštovanja do domačina, ki se je vrnil iz vjetništva, kjer je pretrpel mnogo bridkosti.)

1.

O Sibiriji smo se učili, ko še otroci v šolo smo hodili. Tam naloge smo pisali in o Sibiriji tako brali: To dežela ruska je velika, kjer se prideluje mnogo žita. Tu so jezera obširna in zemlja ta je bolj močvirna.

2.

Tako v šoli smo čitali, ko smo b'li še dečki mali. Ko v mladen'če smo dorasli in nismo več govedí pasli, smo na šolo pozabili in kar v njej smo se učili. Smo si mislili tako: Sibirija naj kjer že bo.

3.

Leta hitro pa bežijo nazaj nikdar ne prihitijo. Prišlo že dvajseto je leto, ki je za fantiče presrečno. Mladen'čem listki so podani od cesarja jim poslani, vsakdo se je veselil, da cesarja bo služil.

4.

Lepó vojakom je služiti v miru v kavarni biti, kjer gre brez skrbi življenje za kruh in za oblačénje. Za vse te stvari cesar sam skrbi.

5.

Vojaški stan je častni stan, državi za obrambo dan ko približajo se vrage k našemu domačmu pragi. Takrat vojak je vsak junak naj bo star ali mlad.

6.

Prišlo je štir'najsto leto ki se piše za nesrečno. Strašna vojska se je vnela zgodovina še ni take doživela, vse države so se zbudile za orožje so zgrabile nastal povsod je prestrašen boj vsem državam za obstoj.

7.

Strašno topovi so grmeli in eksplodirale granate in šrapneli. Krvava zemlja, zrak temen, vojak ječi od težkih ran „Marija“, „Jezus“ se vojaku v smrtni borbi s prs izvije. — Vsakdo mislil je na to, kdaj mu kon'č življenja bo.

8.

V Galiciji so bile hude bitve, a priti moglo ni do odločitve. Na tisoče je Rusov dan na dan prišlo na našo, na gališko stran, kjer so se Slovenci hrabro borili, mnogi za cesarja drago kri prelili. Ali vsakemu pač dano ni, da za domovino smrt stori.

9.

Rusi so nas obkolili, mnogo, mnogo nas vlovili. Morali orožje odložiti smo in vse okope zapustiti. A na meji so nas skupaj zbrali in v Rusijo mrzlo odpeljali.

10.

V Kijev so nas pripeljali in po narodnostih nas odbrali: Če si Čeh, Slovenec, sploh Slovan pojdeš na toplejšo stran. Če si Madžar al' German v mrzle kraje boš poslan.

11.

Spet smo Kijev zapustili, dolgo pot smo nastopili prot' Sibiriji smo se vozili. V vagonih bilo je tesno, a nam je bilo vsem težko.

12.

V vlakih toplo se je kurilo, nši mnogo zaredilo. Sedemnajst dni smo se vozili, pridno smo uši lovili. Vsakdo prosil je Boga, da kmalu vožnja se konča.

13.

V Išim smo se pripeljali To je sibirski gorod (mesto) mali. Tu se vožnja je končala no, nas pa je baraka že čakala. Po barakah so nas razdelili, kjer smo pridno spet žival'ce bili. Pa Bog usmilil se je nas: poslali so nas vun na vas.

14.

Tako v sibirske prišli smo vasi, na svetu nemogoče ni stvari. Po hišah so nas razposlali. Smo eden drugega obiskovali in prosili smo Boga, da kmalu vojska se konča.

15.

Kadar vojska bo končana in prostost nam bo podana, od Sibirije se bomo poslovili, veselo se domov vozili, bodemo Boga hvalili, da težke čase smo prebili.

Raznotero.

Dunajski zamorec. Na Dunaju je živel zamorec, ki se je nosil elegantno in je bil znana osebnost; pred kratkim je umrl. Ime mu je bilo Mohamed; pred 40. leti ga je bil kupil dunajski fabrikant Weidmann, ko je potoval po jutrovih deželah, na suženjskem sejmu v Port Saidu kot dečka. Vzel ga je s seboj na Dunaj in ga dal skrbno vzgojiti in izobraziti, tako da je imel zamorec dostop v najboljše dunajske kroge. Po smrti fabrikantovi je podedoval lepo premoženje in je lepo mirno živel od obresti. Več podjetij s trgovino se mu ni posrečilo in tvornica parfumov, ki jo je imel nazadnje, se je morala tekom vojne vsled pomanjkanja materiala zapreti. Ko je bil pri tridesetih letih mu je nasvetoval neki zdravnik, da naj prebije zimo v Afriki, zakaj naše podnebje da je za ljudi iz afriških dežel nevarno. Mohamed se je res podal nekoč v Afriko, kmalu pa se je vrnil s sklepom, da ne gre tjakaj nikdar več. „Tam sem,“ je rekel, „zamorec med tisočermi zamorci in evropska družba me niti ne pogleda. Tukaj pa imam svoje mnogoštevilno prijateljsko okrožje, torej ostanem tukaj za zmerom.“ Sedaj je bil Mohamed komaj 45 let star, ko je podlegel pljučnici.

Turški ženski delavski bataljon. Kot znamenje nove dobe na Turškem moramo smatrati otomansko družbo za žensko delo, ki vabi ženske, stare od 18 do 30 let, da se naj vpišejo v ženski delavski bataljon. Ta odpira Turkinjam vstop v armado; da smejo delovati pri trgovini, uradih, Rdečem križu in drugod, je turška vlada dovolila že prej. Častništvo in nadzorstvo bo sestavljeno najprej iz moških, potem pa se bodo polagoma ženskam podeljevale te službe. Ženske bodo delale za fronto osem ur na dan.

Kako je na Angleškem. Da na Angleškem ni vse tako izvrstno, kakor se meni, pokaže sledeči dogodek. V ujetniškem taboru Hellstorf v provinci Hannover dobivajo angleški ujetniki krasne, iz najboljše pšenične moke pečene štruklje in torte. Neki angleški ujetnik je dobil zaboj od doma, notri je bil tudi lep, velik štrukelj. „Ne vem, zakaj mi je žena to poslala,“ je rekel Anglež nekemu nemškemu vojaku. „Meni so štruklji zoperni,“ in ga je ponudil Nemcu. Ko je ta štrukelj načel, je zapazil v njem nekaj papirnatega, bilo je pismo. Žena je svojemu možu pisala: „Jaz in druge žene, ki imajo svoje može v

nemškem ujetništvu, dobimo vsak teden od naše vlade najfinejše pšenične moke pod pogojem, da napravimo štruklje in torte in jih pošljemo svojim možem. In sicer zato, da bi se v Nemčiji mislilo, da je pri nas vsega v izobilju.“ Žena pripomni potem: „Lloyd George drži ljudstvo samo s prevarami pri dobri volji.“ Potem opisuje vso gospodarsko stisko na Angleškem.

Razvedrilo.

Najbolj na varnem. Blagajnik, ki hoče z denarjem popihati, prijatelju: „Denar imam, toda kam čem pobegniti, da bi me ne dobili?“ — Prijatelj: „Odpelji se s kamniško železnico, tam te nihče ne bo slutil!“

Srečen čas. A: „Dragi moj, ti si zmeraj „suh“ — kdaj pa imaš sploh kaj denarja?“ — B: „To ti lahko prav natančno povem: Prvi dan slehrega meseca od popoldne do pol ene!“

Dosledno. Ropar: „Denar sem, ali pa življenje!“ — Profesor: „Ker denar najprvo zahtevate, vidim, da vam je le za denar — tu ga imate!“

Pri vojaki. Korporal enoletniku: „Nikar zmeraj na uro ne glejte — vaše leto še ni minilo!“

Samogovor pijančka. „Jaz ne vem, kako je to, kadar vidim, da kdo šnops pije, mi postane slabo, in če mi je slabo, moram šnops piti!“

Kaj je zakon? Zdravnik imenuje zakon mrzlico, ampak z razločkom, da prične z vročino in neha z mrzloto; lekarnar ima zakon za malovreden prašek; odvetnik za dragoceno pogodbo; trgovec za špekulacijo, ki ne izide vedno srečno in z dobičkom; pisatelj imenuje zakon roman, ki je v začetku silno mičen, potem pa postaja vedno bolj dolgočasen in konča s smrtjo; gledališčni igralec ima zakon v prvem dejanju za veseloigro, v vseh naslednjih dejanjih pa za žaloigro; umetniku muzike zdi se pa zakon kakor koncert, pri katerem daje tašča takt, ljubezen poje prvi solo na piščalko, žena mogočno trobi na trompeto, otroci vmes žvižgajo in kričijo, potrpežljiv mož pa končno udarja na boben; vojak imenuje zakon vojni ples in najmanj tridesetletno vojsko.

V naglosti. Sodnik: „Torej vi niste dali svojemu sosedu zausnice?“ — Obtoženec: „Jaz mu nisem dal nobene zausnice!“ — Tožitelj: „Sosed laže!“ — Obtoženec: „Boš molčal... če ne, dobiš še eno!“

Neškodljivo. Zdravnik: „Sedaj vam lahko dovolim zopet pivo piti!“ — Bolnik veselo: „Torej je moje zdravstveno stanje vedno boljše?“ — Zdravnik: „To ravno ne... ampak pivo je vedno slabše!“

Zadovoljnost. A: „Vi pač niste imeli sreče v ljubezni?“ — B: „K sreči ne!“

Urednikov predalček. Urednik je dobil pisemce, v katerem ni bilo nič drugega brati, kot neprijazen priimek: „Tepec!“ — Na to je moder urednik odgovoril v svojem predalčku: „Dosedaj smo dobivali sicer veliko dopisov brez podpisa; a sedaj se je pa prvič zgodilo, da smo dobili samo podpis brez dopisa.“

Zakaj imamo rumen kruh? Avstrijski in ogrski kruh sta se srečala. Ogrski kruh je postal od strahu bel, avstrijski pa od nevošljivosti rumen!

Loterijske številke.

Trst, 15. maja 47 48 65 32 80

Zamenjam:

modro galico za belo moko, količino galice za dvojno količino moke. — Ponudbe: Albin Kosec v Trstu, Rojano 314.

Hišo sredi trga v Črnomlju

pripravno za vsako obrt — prodaja dr. IGNAC MALNERIČ, odvetnik, Črnomelj.

Tisk J. Krajec nasl.